

BUDGETUNDERLAG 2001-2004

STOCKHOLMS UNIVERSITET

STOCKHOLMS UNIVERSITET
Universitetsstyrelsen
Uttredare K Bergman Ingvarsson

BUDGETUNDERLAG

2000-02-21

Dnr SU 113-2656/99

Regeringen
Utbildningsdepartementet

BUDGETUNDERLAG FÖR PERIODEN 2001-2004

Inledning

I enlighet med förordning (1996:882) om myndigheters årsredovisning mm samt Riksrevisionsverkets föreskrifter och allmänna råd till 15 § i förordningen överlämnas härmed Stockholms universitets budgetunderlag för perioden 2001-2004. Redovisningen är gjord i enlighet med regeringsbeslut daterat 1999-10-14. I den årsredovisning för 1999 som Stockholms universitet avlämnar samtidigt ges ytterligare underlag för bedömning av Stockholms universitets verksamhet. Beträffande forskning och forskarutbildning hänvisas också till den forskningsstrategi Stockholms universitet överlämnade till regeringen den 15 december 1999.

Sammanfattning

Enligt de nya riktlinjerna för budgetunderlaget får universitetet komma med förslag till förändringar. Beträffande grundutbildningen innebär de nedan redovisade förslagen ett tillskott om 10 procent på per-capita beloppen med motsvarande höjning av takbeloppet. Ett sådant tillskott är av synnerlig vikt för att universitetet skall kunna uppnå de mål som ställs upp för högskolan utan att kvaliteten hotas. För forskning och forskarutbildning innebär förslaget ett tillskott om 10 procent eller 80 mkr av forskningsanslaget, förslag två tillskott om 83 mkr för att finansiera de doktorander som krävs för att målen för examination i forskarutbildningen skall kunna uppnås och förslag tre ett tillskott om 68 mkr för att möjliggöra finansiering av rekryterings-tjänster. Det bör påpekas att dessa medelsbehov inte kan täckas genom omprioriteringar inom nuvarande ramar. Stockholms universitet har i årsredovisning för 1999 redovisat att de flesta av de uppställda målen för verksamheten uppnåtts. Om inte en resursförstärkning görs kommer dock inte målen att kunna uppnås i samma omfattning de följande perioderna. För totala äskanden se bilagorna 4, 5 och 6.

Stockholms universitet ett storstadsuniversitet

Stockholms universitet har sedan starten för Stockholms högskola år 1878 varit ett lokalt förankrat lärosäte med betydelse för regionens utveckling. Stockholms universitet är regionens centrum för humanistisk, samhällsvetenskaplig och juridisk forskning. Den matematisk-naturvetenskapliga fakulteten, som är den äldsta fakulteten vid universitetet, är också den största i sitt slag i Sverige. Genom forskning och utbildning bidrar universitetet till regionens utveckling.

Stockholmsregionens utveckling är mycket viktig för tillväxten i Sverige. I Stockholm bor knappt två miljoner invånare, vilket motsvarar mer än 20 procent av Sveriges befolkning. Regionen står också för nära 30 procent av landets BNP. Givetvis behöver en sådan region med ett mångfacetterat näringsliv och stort antal myndigheter, organisationer, museer mm ett stort universitet som bedriver forskning, utbildning och utveckling och som samarbetar med olika delar av regionen för förnyelse. I den meningen är Stockholms universitet inte annorlunda än de regionala högskolorna i sina regioner. Målet för Stockholms universitet och de övriga Stockholmsuniversitet- och högskolorna måste vara att tillsammans med regionen Stockholm kunna erbjuda en vetenskaplig och kulturell miljö som kan bidra till att redan etablerade företag kan tillföras ny kunskap och att fler företag etablerar sig i området och genom detta kunna bidra till en för hela Sverige livskraftig tillväxt.

Satsningar på Stockholmsregionen kan skapa fler arbetstillfällen framförallt för de delar av Stockholm som har en hög andel invandrare och hög arbetslöshet. En ökad satsning på utbildningen i Stockholm innebär förbättrade möjligheter att locka studiebegåvningar från miljöer med svag studietradition att bedriva högre studier. Samtidigt innebär det att den högre utbildningen och forskningen får ett ökat mångkulturellt inslag och en potential till en än mer levande region som kan konkurrera med motsvarande internationella regioner. Stockholms universitet har uppmärksammat frågan och kommer att aktivt arbeta för att förstärka mångfalden.

Grundutbildning

Grundutbildningen vid Stockholms universitet bedrivs inom ramen för drygt 800 fristående kurser och ett 30-tal program. Omkring en tiondel av studenterna läser ämnen inom naturvetenskap eller teknik. Vid den senaste interna fördelningen av de nya platser universitetet blivit tilldelat fördelades drygt 60 procent av platserna till dessa områden.

Stockholms universitet har de senaste åren tilldelats nya grundutbildningsplatser. År 1998 uppnådde universitetet inte takbeloppet, utan fick ta av tidigare sparade prestationer. Åtgärder har vidtagits och år 1999 har Stockholms universitet uppnått takbeloppet med viss marginal.

De platser som tilldelats universitetet för åren 2001 och 2002 tillgodoser till stor del det behov av utbyggnad som för närvarande finns. Sökandetrycket är fortsatt stort till Stockholms universitet men inte inom alla ämnen. Inom den matematisk-naturvetenskapliga fakulteten har sökandetrycket minskat vilket innebär att utbildningarna inom denna fakulteten inte kommer att kunna byggas ut i någon större utsträckning de närmaste åren. Detta beror på flera faktorer, men främst på att för få gymnasieelever läser program som ger behörighet att söka till utbildningar inom naturvetenskap på högskolenivå, vilket leder till ökad konkurrens om studenterna. Antalet nittonåringar är idag relativt lågt och kommer att så vara ett antal år framöver, vilket gör att studentunderlaget inte kommer att öka på kort sikt. Årskullarna ökar dock i storlek framöver, vilket innebär att Sverige inom en tioårsperiod kommer att ha 30 procent fler ungdomar som lämnar gymnasieskolan än idag. Svårigheten är att under de närmast följande åren bevara beredskapen för den tillströmning av studenter som då kan väntas. I flera ämnen med stort sökandetryck till exempel inom samhällsvetenskap finns emellertid möjlighet att på kortare sikt utöka verksamheten. Efterfrågan på utbildningar inom bland annat samhällsvetenskap och juridik kommer troligen att fortsatt vara stark. Universitetet räknar med att i nästa års bugetunderlag kunna redovisa ett bättre underlag på denna punkt, varför universitetet nu avstår från att föreslå en utökning av utbildningsuppdraget utöver vad som redan beslutats.

Utbildningen vid Stockholms universitet bedrivs främst inom områdena humaniora, juridik, samhällsvetenskap, matematik och naturvetenskap. Det största antalet

studenter studerar inom de humanistiska och samhällsvetenskapliga fakulteterna. Stockholms universitet har liksom övriga universitet och högskolor som främst bedriver utbildning inom ramen för humaniora och samhällsvetenskap relativt sett små anslag per student trots att vissa gemensamma kostnader är lika stora oavsett vilken typ av utbildning som bedrivs.

I Höskoleverkets årsrapport för 1997 finns en beräkning av hur anslagsintäkterna i grundutbildningen har minskat på grund av besparingar genom minskade ersättningar för helårsstudenter och helårsprestationer. Ersättningen per helårsstudent, exklusive ersättningen för lokaler och anläggningstillgångar, så kallad hyrespeng, har minskat med omkring 17 procent för de flesta utbildningsområden mellan budgetåren 1994/95 och 1997. Ser man på det nominella värdet av per-capita ersättningen i en jämförelse mellan 1994/95 och 1999 har värdet minskat med drygt 4 procent för ersättningen för helårsstudenter och 2,5 procent för helårsprestationer. Men under samma period har priser och kostnader, som till allra största delen utgörs av löner, stigit. I en skrivelse ställd till utbildningsdepartementet har de samhällsvetenskapliga fakulteternas företrädare påpekat att om man utgår ifrån den genomsnittliga löneutvecklingen för lärarna inom grundutbildningen blir lönekostnadsökningen ca 20 procent sedan systemet med per-capita ersättningar infördes 1993/94, vilket motsvarar den genomsnittliga löneökningen för alla anställda i landet under samma period. Reduceringen av de nominella per-capita ersättningarna och löneökningarna innebär att de reala prislapparna minskat i värde med ca 25 procent sedan 1994/95. Detta har lett till en ohållbar situation. En rad undersökningar utförda av fackliga organisationer, Höskoleverket och enskilda lärosäten pekar på att lärarkåren arbetar allt mer, har svårare att hinna med sin egen kompetensutveckling och känner sig allt mer utbränd. Detta är särskilt bekymmersamt eftersom universitet och högskolor under nuvarande decennium kommer att behöva rekrytera ett stort antal nya, unga lärare. Frågan är om det blir möjligt att övertyga unga människor att satsa på en akademikerkarriär som erbjuder sådana villkor.

Sedan ersättningsnivåerna, som angavs vara miniminivåer för humaniora, samhällsvetenskap, teologi och juridik, bestämdes 1993 i enlighet med den så kallade grundbultens förslag har ett antal faktorer tillkommit som påverkar högskolans kostnadsbild. Regeringens mål att 50 procent av varje årskull skall ha påbörjat högskolestudier före 25 års ålder kräver utveckling av nya pedagogiska former. Ytterligare faktorer som tillkommit är den allt mer omfattande internationaliseringen och datoriseringen. Dessa faktorer torde snarare föranleda att högskolan kompenseras utöver den då fastställda miniminivån.

Genom de allt mindre resurserna för grundutbildningen saknas inom många ämnen idag också möjlighet att vidta kvalitetshöjande åtgärder såsom t ex undervisning i små grupper och studentaktiv undervisning. Snarast har trenden fått gå mot storföreläsningar och gruppundervisning med mer än 30 studenter i varje grupp.

Det är en nationell trend att andelen kvällskurser inom ramen för det öppna utbildningsutbudet minskar. Så har även skett vid Stockholms universitet. Minskningen har flera förklaringar. En är att sökandetrycket till utbildningarna som löper på dagtid och heltid är markant större än sökandetrycket till deltids och kvällskurser. Prestations-graden är också betydligt lägre inom kvällsundervisningen. Universitet och högskolor uppmanas i senaste budgetpropositionen att bedriva distansutbildning, fortbildning och vidareutbildning med särskilt fokus på yrkesverksamma. Yrkesverksamma har ofta inte möjlighet att studera på andra tider än kvällar och helger, särskilt om de förkovrar sig vid sidan av sitt arbete. För att kunna bedriva fortbildning och vidareutbildning riktad till yrkesverksamma krävs – om inte ökade medel tillförs – att de heltidsstuderande får minskad undervisningsvolym och minskade handledarresurser.

När Sveriges finanser nu stadigt förbättras är det möjligt att göra en offensiv satsning på kvaliteten och inte bara kvantiteten på högre utbildning. Stockholms universitet föreslår därför en generell höjning av percapita ersättningsbeloppen för grundutbildningen med 10 procent och motsvarande höjning av takbeloppet som ett första steg för att höja kvaliteten. Därmed skapas reella möjligheter för den svenska högskolan att nå upp till berättigade högt ställda förväntningar.

Magisterexamina

Enligt nuvarande mål skall antalet magisterexamina vid Stockholms universitet uppgå till 2 600 under perioden 2000-2002. Den matematisk-naturvetenskapliga fakulteten och den juridiska fakulteten har begränsade möjligheter att öka antalet magisterexamina. Det beroer på att de flesta examina vid den juridiska fakulteten är yrkesexamina och därmed inte räknas in i underlaget och på att den matematisk-naturvetenskapliga fakulteten redan i dag har så stor andel studenter som tar ut en magisterexamen, att examinationen inte kan ökas i någon nämnvärd utsträckning om inte den totala utbildningsvolymen ökas.

Det har de senaste åren skett en kontinuerlig ökning av antalet magisterexamina. Denna ökning kommer troligen att mattas av dels för att efterfrågan på denna typ av utbildning börjat minska hos studenterna, dels genom den förbättrade arbetsmarknaden i framförallt Stockholmsregionen, vilken bidrar till att studenter avbryter sina studier om de erbjuds arbete.

Perioden 1997-1999 togs 2 198 magisterexamina ut. Målet för perioden var 2 200 examina. Målet kan därmed sägas ha uppnåtts. Det finns dock ingen anledning att tro att examinationsfrekvensen kommer att öka nästföljande period. Allt talar för att frekvensen kommer att vara relativt konstant. Målet för perioden 2000-2002 bör därför sättas till högst 2 200 examina.

Omprioriteringar av verksamheten vid SU

Stockholms universitet kommer under perioden att i styrelsens regi genomföra en utredning av i vilken mån omprioriteringar blir nödvändiga för att ge utrymme för ny verksamhet. Resultatet av detta arbete kommer att föreligga under år 2000.

Uppdragsutbildning (avgifter och bidrag)

Uppdragsutbildning för annan högskola har minskat något de senaste åren. Däremot har intäkterna för annan uppdragsutbildning ökat markant sedan några år tillbaka. Det är dock svårt att förutsäga hur utvecklingen kommer att se ut. Prognosen är därför att uppdragsutbildningens totala volym inte kommer att ändras nämnvärt de närmaste åren. I budgetunderlaget har endast en pris- och löneomräkning om 0,93 procent gjorts.

Finansieringsfrågor

Anslag

Inför budgetår 2001 beräknas en höjning av anslaget för grundutbildningen med 23 530 tkr i 2000 års prisnivå enligt planeringsförutsättning i senaste budgetpropositionen. Beloppet avser ersättning för nya platser.

Ersättning för tillkommande platser budgetåret 2002 har beräknats på samma sätt som för ovanstående platser och uppgår till 17 734 tkr i 2000 års prisnivå.

Ersättningen för de särskilda åtagandena för Stockholms universitet har i budgetunderlaget inte justerats med anledning av att NT-utbildningen successivt avvecklas.

Takbeloppets storlek är beroende av statsmakternas beslut rörande utbildningsvolymen. Hittills beslutade eller aviserade ökningar av antalet helårsstudenter framgår av nedanstående uppställning. Som framgår av texten ovan vill universitetet för närvarande inte föra fram förslag rörande fler platser.

År	2000 regl brev	2001 budg prop	2002 budg prop	2003	2004
Platser	600	365	365	0	0
Hås	425	482,5	365	182,5	0
Höjning av takbelopp (tkr)	29 222	23 530	17 734	8867	

Äskande

Stockholms universitet föreslår en höjning av per-capita ersättningsbeloppen och därmed takbeloppet med 10 procent eller 67 mkr som ett första led i en successiv återställning till 1993 års ersättningsnivåer samt för att kunna möta de nya utmaningar högskolan ställs inför. För totalt äskande avseende grundutbildningen, se bilaga 5.

Forskning och forskarutbildning

Balans mellan fakultetsanslag och externa medel

En viktig förutsättning för en utveckling och ekonomisk tillväxt är en internationellt konkurrenskraftig utbildning och forskning. Nationellt har anslagen för tillämpad forskning ökat kraftigt under 1990-talet, såväl via forskningsstiftelserna som via EU:s forskningsprogram. Samtidigt har emellertid utrymmet för det fria kunskapssökandet inom forskningen krympt och fakultetsanslaget tenderat att alltmer bindas upp av löner, lokalkostnader och andra fasta kostnader.

Allt fler externa finansiärer kräver idag också någon form av medfinansiering från högskolans sida, vilket ytterligare urholkar fakultetsanslaget. Medfinansiering kan vara ett sätt att få till stånd god forskning med flera intressenter. Om däremot de externa finansiärerna – som nu – i ökande grad och mer eller mindre som princip kräver medfinansiering, blir fakultetsanslaget än mer uppbundet och därmed kommer de fria forskningsresurserna att minska till nivåer som inte medger verksamhetens utveckling. Inom den matematisk-naturvetenskapliga fakulteten har den externfinansierade forskningen ökat successivt, i vissa fall på den anslagsfinansierade grundforskningens bekostnad. Externfinansiering står idag för merparten av forskningsfinansieringen inom denna fakultet. Det är en utveckling som kommer att hålla i sig om inte åtgärder vidtas.

Den beställarstyrda uppdragsforskningen ger möjlighet att snabbt och direkt göra universitetets forskning tillgänglig för det övriga samhället. Men ett starkt argument för en större satsning på inomvetenskapligt initierad forskning är att samhällets fram-

tida behov inte enbart kommer att kunna tillfredsställas av en tillämpad forskning som i första hand riktar in sig på dagens problem och behov. När utvecklingen accelererar på många områden blir det allt svårare att förutsäga vilken typ av forskning som kommer att vara betydelsefull i framtiden.

Ämnen inom humaniora, samhällsvetenskap och juridik har ofta mindre möjligheter än naturvetenskap och teknik att få externa resurser. Samhällsutvecklingen är dock svår att förutsäga, varför en satsning enbart på naturvetenskap och teknik skulle kunna innebära att för samhällsutvecklingen viktig forskning inte får tillräckliga resurser. Ett allmänt resurstillskott till grundforskning inom alla forskningsgrenar skulle ge bättre förutsättningar att möta morgondagens behov. Stora forskningsorganisationer som Stockholms universitet kan därvidlag på ett effektivt sätt fånga upp de behov som uppstår i samhället för att snabbt utveckla forskning på relevanta områden. Vad som ger Stockholms universitet en särprägel ur forskningssynpunkt är dess geografiska läge i stockholmsregionen med närhet till viktiga aktörer. Denna närhet ger universitetet unika möjligheter för forskningssamarbete och forskningsrelaterad samverkan med det övriga samhället.

Postdoktorala tjänster och rekrytering av lärare och forskare

Konkurrensen om de nydisputerade vid universitetet kan förväntas öka den närmaste tiden. Med de väntande pensionsavgångarna inom de närmaste åren måste den postdoktorala nivån förstärkas. Universitetet har idag svårigheter att behålla kvalificerade unga forskare och lärare på grund av att det inte finns tillräckliga resurser att anställa dem. Det är angeläget att satsa på en utbyggnad av forskarassistenttjänster. Vid universitetet är det endast vid den matematisknaturvetenskapliga fakulteten som antalet forskarassistenttjänster upprätthålls på en rimlig nivå. Det måste vara ett mål att en forskarassistenttjänst skall finnas knuten till respektive professur. Idag finns vid universitetet 249 professorer och 106 forskarassistenter. Det saknas således resurser för 143 forskarassistenttjänster.

Universitetet har i den inlämnade forskningsstrategin redovisat att man kontinuerligt kommer att utlysa anställningar som professor för att garantera att professorskåren hela tiden begåvas med nya krafter utifrån. Universitetets förhoppning är vidare att de befordrade professorerna skall kunna bli ett viktigt tillskott till forskningen vid universitetet. Ett givet mål är att nuvarande och blivande befordrade professorer på sikt skall få ökade forskningsmöjligheter inom ramen för sina anställningar.

Det finns idag inte möjlighet att genom omprioriteringar tillgodose det behov som finns, varför nya resurser är nödvändiga.

Forskarutbildning och examensmål

I dagsläget är situationen under kontroll beträffande examensmålen i forskarutbildningen. Samtliga fakulteter har klarat de interna målen för 1997-1999, vilket gör att universitetet som helhet nått upp till de av statsmakterna fastställda målen. Prognoserna för nästföljande period, 2000-2002, är dock mindre goda. Den matematisknaturvetenskapliga fakultetens examensmål för denna period är så högt satt att antalet antagna doktorander helt enkelt inte räcker till för att det skall kunna uppnås. Ett strukturellt problem är vidare att den nya reformen lett till att allt färre personer kan beredas finansiering och därmed antas till forskarutbildning. Det kommer på sikt att leda till svårigheter att uppnå examensmålen även inom andra fakulteter. Situationen är dock ännu mer alarmerande för nästföljande treårsperiod, 2003-2005. De nya antagningsreglerna för forskarutbildningen får denna period full effekt. Utan nya resurser kommer inte tillräckligt många doktorander att kunna antas till forskar-

utbildningen. Alternativ till resursförstärkning är att målen sätts lägre för perioden 2000-2002 och 2003-2005.

Inom vetenskapsområdet naturvetenskap har examensmålen delvis baserats på tidigare examination. Vid den beräkning som utfördes vid universitetet efter förfrågan 1995/96 togs inte hänsyn till att examen för en doktor som tidigare avlagt licentiatexamen bara skulle komma att räknas som en halv doktorsexamen. Målet för den andra treårsperioden, då 374 examina skall utfärdas, är med nuvarande resurser inte möjligt att uppnå. Antagningen av de doktorander som beräknas disputera under den andra treårsperioden är redan gjord. Med en genomströmningstid som motsvarar de senaste årens genomströmning, då genomströmningen varit mycket god, samt hänsyn tagen till det stora antal licentiatamina som tidigare avlagts, kan examinationen inte komma att överstiga totalt 280 under den andra treårsperioden. Examensmålet för treårsperioden 2000-2002 bör därför sättas till högst 280 examina inom vetenskapsområdet naturvetenskap.

Vad beträffar det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet är situationen likartad. Genom reformeringen av forskarutbildningen har möjligheterna att anta doktorander minskat vid berörda institutioner. Fortfarande finns ett stort antal doktorander antagna före den 1 april 1998, vilket medför att examensmålet för perioden 2000-2002 bör kunna uppnås. Däremot är situationen avsevärt sämre för nästföljande period. Det bör påpekas att det finns många sökande som idag inte kan beredas plats på forskarutbildningen.

En möjlighet att anta fler doktorander är att finansiera dem med externa medel. Idag finns ett stort antal doktorander med extern finansiering. Denna finansieringsform är dock ofta osäker genom att projekt inte alltid löper på fyra år. En alltför omfattande extern finansiering av doktorander kan också innebära att grundforskningen får ge plats för tillämpad forskning även på doktorandnivå. Det råder idag också oklarhet om huruvida man kan anställa doktorander inom ramen för projekt som är kortare än fyra år.

Det är dock inte bara studiefinansieringssituationen som är prekär inom ramen för forskarutbildningen. Varje doktorand kostar också andra resurser såsom lokaler, administration, kurser, handledning mm. I budgetpropositionen för 1998 gjordes en beräkning av vad en doktorand kostar totalt sett under ett år. Med 1998 års genomsnittslöner blir kostnaden totalt cirka 470 tkr per år.

För den matematisknaturvetenskapliga fakulteten tillkommer en kostnad om ca 100 tkr per doktorand för material, utrustning mm. Ett ökat studiestödsbelopp bör därför kompletteras med ökade kringresurser för forskarutbildningen.

Om man enbart ser till lönekostnaden för doktorander visar en enkel uträkning att medlen för studiestöd i forskarutbildningen inte på något vis räcker till för att finansiera det antal doktorander som krävs för att uppnå målen. Om 75 procent av studiestödet används för doktorandtjänster och 25 procent för utbildningsbidrag och om man utgår från en medelinkomst om 16 700 för doktorandtjänst med 44 procent i löneavgifter, saknas för perioden 2000-2002 inom det naturvetenskapliga vetenskapsområdet medel för att finansiera motsvarande 52 examina per år. Med en studietid om 5 år med 80 procent forskning motsvarar det en kostnad på 48 803 tkr. För det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet är situationen likartad. Med samma studietid saknas medel för 30 examina per år perioden 2000-2002. Detta motsvarar en kostnad om 28 148 tkr. För perioden 2003-2005 är situationen än värre. Inom det naturvetenskapliga vetenskapsområdet saknas 51 618 tkr och inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet saknas 30 963 tkr. De doktorander som kan förväntas disputera under den första perioden har redan antagits till universitetet. Målet måste därför vara att uppnå tillräckliga resurser för att kunna uppnå målet perioden 2003-2005. Universitetet har förhoppningar att även

fortsättningsvis kunna finansiera viss andel av doktoranderna med externa medel, men för att täcka även kringkostnader krävs ett utökat anslag.

Någon form av extra tillskott är nödvändigt om det skall finnas någon reell möjlighet att uppnå målen. Universitetet vill inte föreslå en nedmontering av målen, därför krävs ett resurstillskott.

Finansieringsfrågor

Äskande

Stockholms universitet föreslår som första förslag en ökning av de reguljära forskningsanslagen med 10 procent för att kunna möta de behov som finns av grundforskning från och med år 2001. Det motsvarar 80 mkr. Som andra förslag föreslås en ökning av forskningsanslaget med 83 mkr kronor för att tillräckligt många forskarstuderande skall kunna antas för att målen skall kunna uppnås. Som tredje förslag föreslås ett utökat anslag om 68 mkr för att kunna rekrytera forskare så att en rekryteringstjänst finns knuten till varje professor. För totalt äskande avseende forskning och forskarutbildning, se bilaga 6.

Anslag

Inför budgetåret 2001 beräknas en höjning av anslaget för forskning och forskarutbildning med 16 500 tkr i 2000 års prisnivå. Höjningen är beräknad enligt de medel för hyresökningar universitetet som planeringsförutsättning blivit utlovat för Fysikcentrum.

Stockholms universitet har tidigare erhållit medel för tjänster inom sociologi med inriktning mot genusforskning omfattande totalt 1 615 tkr för en professur, en forskarassistenttjänst samt en doktorandtjänst. Med hänsyn till faktorer som tillkommit sedan beslutet fattades 1997 räcker medlen inte till för att täcka kostnaderna. Inklusive kringkostnader samt förändrat kostnadsläge torde ytterligare 314 tkr och sammanlagt 1 929 tkr behöva tillföras universitetet.

Avgifter och bidrag

Den avgifts- och bidragsfinansierade forskningen har ökat marginellt de senaste åren. Genom bland annat det femte ramprogrammet och andra externa finansiärers bidrag kan volymen på denna del av forskningen tänkas öka något de närmaste åren. Det är fortfarande oklart i vilken utsträckning detta kommer att ske, varför det i budgetunderlaget endast gjorts en pris och löneomräkning om 0,93 procent. I beräkningen har inte hänsyn tagits till att externa finansiärer skall finansiera pensionsmedel. Den ökning av externa medel för detta ändamål som blir aktuell kommer inte universitetets verksamhet tillgodo.

Lokaler

Fysikcentrum

Uppgifter beträffande lokalförsörjningen redovisas i bilaga 8. Beloppen anges i 2000 års prisnivå. Beloppen i bilagan kommenteras nedan.

Den 29 mars 1999 började byggnationen av det med KTH gemensamma Fysikcentrum. Universitetet har för budgetåret 2000 erhållit 13 miljoner kronor för inred-

ning och utrustning av Fysikcentrum. Ytterligare 13 miljoner kronor har beslutats av riksdagen för inredning och utrustning för Fysikcentrum. Universitetet har också utlovats ersättning för hyreskostnad för Fysikcentrum om 16,3 mkr. Beloppet har pris- och löneomräknats med 0,93 procent.

Investeringar

Uppgifter beträffande lån i Riksgäldskontoret för finansiering av investeringar i anläggningstillgångar redovisas i bilaga 7. Beloppen anges i 2000 års prisnivå. Beloppen i bilagan kommenteras nedan.

Investeringsnivå

Den prognos som har gjorts över investeringsbehovet budgetåret 2000 omsluter totalt 135 700 tkr. Behovet fördelar sig på de olika fakulteterna enligt följande.

Investeringsbehov för:

humanistiska fakulteten	9 200 tkr
juridiska fakulteten	800 tkr
samhällsvetenskapliga fakulteten	36 000 tkr
matematisk-naturvetenskapliga fakulteten	58 100 tkr
ej fakultetsanknutna institut	4 000 tkr
universitetsbiblioteket	4 000 tkr
gemensam infrastruktur	23 600 tkr

Investeringsnivån kommer under 2000 att vara högre än under 1999. Detta beror bland annat på att investeringsbehoven ökar genom att flera stora institutioner, däribland företagsekonomiska institutionen, flyttar till nya lokaler. En skillnad i denna prognos jämfört med föregående års prognos beror också på planerade investeringar i datanätet i Södra huset om cirka 10 miljoner.

Nya investeringsbehov kommer att uppstå under budgetåret 2001 i samband med att ytterligare institutioner skall byta lokaler. Bland annat kommer institutionen för data- och systemvetenskap att flytta in i nya lokaler. Investeringar kommer att göras i Södra huset och ett nytt personalsystem kommer att upphandlas. Vidare kommer investeringar i inredning och utrustning för Fysikcentrum att behöva göras under perioden. Universitetet skall enligt tidigare planer erhålla sammanlagt 26 miljoner kronor som särskilda medel för inredning och utrustning. Ytterligare medel för investeringar kommer att avsättas av de institutioner som flyttar in i Fysikcentrum.

Mot denna bakgrund gäller följande som prognos för investeringsbehoven under den period budgetunderlaget omfattar. Beloppen uttrycks i tkr.

2000 prognos	2001	2002	2003	2004
135 700	230 900	121 400	116 400	101 400

Lån i riksgäldskontoret samt räntor och amorteringar

De investeringar som görs skall finansieras med lån i Riksgäldskontoret. Undantaget är de investeringar som helt finansieras med medel från externa ickestatliga finansiärer. De beräknade amorteringarna och räntekostnaderna på lånen framgår av bilaga 7.

I bilagan redovisas även prognos för amorteringar och räntekostnader. Amorteringarna har fördelats på grundutbildningsanslaget, anslaget för forskning och forskarutbildning och externa medel i proportion till deras andel av totala intäkter. Räntekostnaderna har fördelats proportionellt på anslagsmedlen.

Förslag till låneram

De faktorer som framförallt påverkar låneramens storlek är investeringsbehovet och lånens löptid. Med hänsyn tagen till dessa faktorer bedöms låneramen behöva uppgå till nedan redovisad storlek för att investeringsbehovet skall kunna finansieras.

Låneramen för budgetåret 2000 är redan beslutad, men med de ovan redovisade ökade investeringsbehoven skulle ramen behöva höjas till 330 000* tkr. Beloppen uttrycks i tkr.

1999 disponerat	2000 beslutat	2001	2002	2003	2004
295 000	295 000*	450 000	440 000	390 000	350 000

Kostnader

Verksamhetens omfattning är beroende av de förväntade intäkterna. Kostnaderna anpassas sedan så långt det är möjligt efter dessa.

Under perioden 1993-1996 förbrukades inte hela intäkten och universitetet redovisade således ett överskott. 1997 bröts det mönstret och universitetet redovisade ett mindre underskott. Budgetåret 1998 redovisade universitetet ett överskott om 21 516 tkr. Som framgår av bokslutet för 1999 har universitetet redovisat ett mindre underskott om drygt 11 miljoner, vilket motsvara cirka 0,5 procent av omslutningen. Planeringen inom universitetet är inriktad på fortsatt balans mellan kostnader och intäkter.

Vid styrelsens sammanträde den 21 februari 2000 deltog Anitra Steen, ordförande, Gustaf Lindencrona, rektor, Heidi von Born, Bo Göransson, Katarina Janvid, Eva Johansson, Mikael Kaunitz, Gertrud Lennander, Sten Skånby, Margaretha af Ugglas, Eskil Wadensjö, Leif Wastenson, Björn Wolrath, Andreas Xanthopoulos. Närvarande suppleanter var Willmar Sauter och Tobias Harding. Styrelsen uppdrog åt rektor Gustaf Lindencrona att expediera ärendet.

Gustaf Lindencrona

Kersti Bergman Ingvarsson

Bilaga 1

Total budget, mkr (nollförslag)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Verksamhetens intäkter						
Anslag	1 445,7	1 483,3	1 506,8	1 524,5	1 533,4	1 533,4
Avgifter och andra ersättningar	292,8	295,5	295,5	295,5	295,5	295,5
Bidrag	487,7	492,2	492,2	492,2	492,2	492,2
Finansiella intäkter	14,5	14,6	14,6	14,6	14,6	14,6
Summa intäkter	2 240,7	2 285,7	2 309,2	3 326,9	2 335,8	2 335,8
Verksamhetens kostnader						
Lönekostnader	1 348,3	1 382,9	1 397,2	1 408,1	1 413,5	1 413,5
Lokalkostnader	402,4	413,0	434,0	437,4	439,1	439,1
Övriga driftskostnader	326,4	334,8	338,4	341,0	342,4	342,4
Finansiella kostnader	13,4	13,5	13,5	13,5	13,5	13,5
Avskrivningar	115,0	117,8	119,0	119,9	120,4	120,4
Summa kostnader	2 205,5	2 262,1	2 302,1	2 284,0	2 293,0	2 293,0
Transfereringar*	46,9	47,4	47,4	47,4	47,4	47,4
Periodens kapitalförändring	11,7	-23,8	-40,3	-40,3	-40,3	-40,3

* Se bilaga 9

Bilaga 2

Grundläggande högskoleutbildning (mkr)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Verksamhetens intäkter						
Anslag (takbelopp)	617,6	646,8	670,3	688,1	696,9	696,9
Särskilda åtaganden	41,1	38,4	38,4	38,4	38,4	38,4
Avgifter och andra ersättningar	176,0	177,6	177,6	177,6	177,6	177,6
Bidrag	7,1	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2
Finansiella intäkter	5,1	5,1	5,1	5,1	5,1	5,1
Summa intäkter	846,8	875,2	898,7	916,4	925,3	925,3
Verksamhetens kostnader						
Lönekostnader	462,8	485,1	499,4	510,2	515,6	515,6
Lokalkostnader	141,8	148,7	153,1	156,5	158,1	158,1
Övriga driftskostnader	116,3	121,9	125,5	128,1	129,5	129,5
Finansiella kostnader	4,7	4,7	4,9	5,0	5,0	5,0
Avskrivningar	32,3	33,7	34,7	35,5	35,8	35,8
Summa kostnader	757,9	794,1	817,7	835,3	844,2	844,2
Transfereringar*	14,8	14,9	14,9	14,9	14,9	14,9
Periodens kapitalförändring	74,2	66,1	66,1	66,1	66,1	66,1

* Se bilaga 9

Bilaga 3

Forskning och forskarutbildning (mkr)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Verksamhetens intäkter						
Anslag	787,1	798,1	814,6	814,6	814,6	814,6
Avgifter och andra ersättningar	77,0	77,8	77,8	77,8	77,8	77,8
Bidrag	453,7	457,9	457,0	457,0	457,0	457,0
Finansiella intäkter	9,4	9,5	9,5	9,5	9,5	9,5
Summa intäkter	1 327,2	1 343,3	1 359,8	1 359,8	1 359,8	1 359,8
Verksamhetens kostnader						
Lönekostnader	869,7	882,0	882,0	882,0	882,0	882,0
Lokalkostnader	259,4	263,1	279,6	279,6	279,6	279,6
Övriga driftskostnader	166,2	168,8	168,8	168,8	168,8	168,8
Finansiella kostnader	8,7	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8
Avskrivningar	80,9	82,0	82,0	82,0	82,0	82,0
Summa kostnader	1 384,9	1 404,7	1 421,2	1 421,2	1 421,2	1 421,2
Transfereringar*	32,1	32,4	32,4	32,4	32,4	32,4
Periodens kapitalförändring	-89,8	-93,8	-93,8	-93,8	-93,8	-93,8

* Se bilaga 9

Bilaga 4

Total budget, inklusive förändringar (mkr)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Verksamhetens intäkter						
Anslag	1 445,7	1 483,3	1 782,2	1 799,8	1 808,7	1 808,7
Avgifter och andra ersättningar	292,8	295,5	295,5	295,5	295,5	295,5
Bidrag	487,7	492,2	492,2	492,2	492,2	492,2
Finansiella intäkter	14,5	14,6	14,6	14,6	14,6	14,6
Summa intäkter	2 240,7	2 285,7	2 584,6	2 602,2	2 611,1	2 611,1
Verksamhetens kostnader						
Lönekostnader	1 348,3	1 382,9	1 578,5	1 589,3	1 594,8	1 594,8
Lokalkostnader	402,4	413,0	490,5	493,8	495,5	495,5
Övriga driftskostnader	326,4	334,8	382,9	385,6	386,9	386,9
Finansiella kostnader	13,4	13,5	13,5	13,5	13,5	13,5
Avskrivningar	115,0	117,8	133,9	134,8	135,2	135,2
Summa kostnader	2 205,5	2 262,1	2 599,3	2 617,0	2 625,9	2 625,9
Transfereringar*	46,9	47,4	47,4	47,4	47,4	47,4
Periodens kapitalförändring	-11,7	-23,8	-62,1	-62,1	-62,1	-62,1

* Se bilaga 9

Bilaga 5

Grundläggande högskoleutbildning, förslag (mkr)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Verksamhetens intäkter						
Anslag	617,6	646,8	670,4	31,5	764,0	764,0
Särskilda åtaganden	41,1	38,4	38,4	38,4	38,4	38,4
Förslag till förändring 1			67,0			
Avgifter och andra ersättningar	176,0	177,6	177,6	177,6	177,6	177,6
Bidrag	7,1	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2
Finansiella intäkter	5,1	5,1	5,1	5,1	5,1	5,1
Summa intäkter	846,8	875,2	965,8	983,5	992,3	992,3
Verksamhetens kostnader						
Lönekostnader	462,8	485,1	554,7	565,5	571,0	571,0
Lokalkostnader	141,8	148,6	170,2	173,6	175,3	175,3
Övriga driftskostnader	116,3	122,0	139,2	141,9	143,2	143,2
Finansiella kostnader	4,7	4,9	5,6	5,7	5,8	5,8
Avskrivningar	5,1	33,9	38,9	39,6	29,9	29,9
Summa kostnader	757,9	794,4	908,7	926,3	935,2	935,2
Transfereringar*	14,8	14,9	14,9	14,9	14,9	14,9
Periodens kapitalförändring	74,2	65,8	42,2	42,2	42,2	42,2

* Se bilaga 9

Bilaga 6

Forskning och forskarutbildning inklusive förändring (mkr)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Verksamhetens intäkter						
Anslag	787,1	798,1	814,6	1 044,7	1 044,7	1 044,7
Förslag till förändring 1			79,8			
Förslag till förändring 2			82,6			
Förslag till förändring 3			67,7			
Avgifter och andra ersättningar	77,0	77,7	77,7	77,7	77,7	77,7
Bidrag	453,7	457,9	457,9	457,9	457,9	457,9
Finansiella intäkter	9,4	9,5	9,5	9,5	9,5	9,5
Summa intäkter	540,2	1 343,3	1 589,9	1 589,9	1 589,9	1 589,9
Verksamhetens kostnader						
Lönekostnader	869,7	882,0	1 022,4	1 022,4	1 022,4	1 022,4
Lokalkostnader	259,4	263,1	323,3	323,3	323,3	323,3
Övriga driftskostnader	166,2	168,8	203,3	203,3	203,3	203,3
Finansiella kostnader	8,7	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8
Avskrivningar	80,9	82,0	93,5	93,5	93,5	93,5
Summa kostnader	1 384,0	1 404,7	1 651,3	1 651,3	1 651,3	1 651,3
Transfereringar*	32,1	32,4	32,4	32,4	32,4	32,4
Periodens kapitalförändring	-89,8	-87,0	-93,9	-93,9	-93,9	-93,9

* Se bilaga 9

Bilaga 7

**Investeringar i anläggningstillgångar
enligt nollalternativet (mkr)**

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
IB lån i Riksgäldskontoret	257,3	275,5	313,4	436,0	427,3	376,9
Beräknad nyupplåning	120,3	135,7	230,9	121,4	116,4	10,4
varav för investering i immateriella anläggningstillgångar		3,0	3,5			
varav förbättringsutgifter på annans fastighet	13,8	7,8	47,2	4,8	4,8	4,8
Beräknad amortering	- 102,1	- 97,8	- 108,3	- 130,2	- 166,8	- 133,5
UB lån i Riksgäldskontoret	275,5	313,4	436,0	427,3	376,9	344,7
Beslutad/föreslagen låneram	295,0	295,0*	450,0	440,0	390,0	350,0
Beräknad räntekostnad	12,4	13,5	17,6	23,9	23,6	21,5
Beräknad avgift	0,3	0,4	0,5	0,6	0,6	0,5
Ränteantaganden för nyupplåning (%)		5,5	5,8	5,7	6,0	6,0
Föreslagen låneram utifrån totalbudget, inklusive förändringar	295,0	295,0*	450,0	440,0	390,0	350,0

* låneramen för år 2000 är beslutad. Den skulle dock behöva justeras upp till 330 mkr på grund av ökade investeringskostnader

Bilaga 8

Redovisning av lokaler

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Area, kvm LOA						
föregående års utgång	257 017,0	257 543,0	265 989,0	278 723,0	272 611,0	272 611,0
ökning under året	21 928,0	29 813,0	62 336,0	45 384,0	21 592,0	65 784,0
minskning under året	- 21 402,0	- 21 368,0	- 49 601,0	- 51 496,0	- 21 592,0	- 65 784,0
vid årets utgång	257 543,0	265 989,0	278 723,0	272 611,0	272 611,0	272 611,0
nettoförändring	526,0	8 446,0	12 735,0	- 6 112,0	-	-
Årshyra enligt hyresavtal, utifrån lokalförsörjningsplan						
ökning pga lokalförändring	2,0	12,7	44,2	-	-	-
minskning pga lokalförändring	- 0,9	- 0,1	- 16,7	- 7,7	-	-
ändring pga omförhandling av avtal för befintliga lokaler	1,0	1,7	-	-	-	-
summa ändring under året	2,1	14,3	27,5	- 7,7	-	-
Total årshyra enligt hyresavtal, utifrån lokalförsörjningsplan	378,8	393,1	420,6	412,9	412,9	412,9
Genomsnittlig hyra (kr/m2 LOA)	1 471,0	1 478,0	1 509,0	1 515,0	1 515,0	1 515,0
Lokalkostnader*	388,0	402,7	430,7	423,0	423,0	423,0
Genomsnittlig lokalkostnad (kr/m2 LOA)	1 506,0	1 514,0	1 545,0	1 552,0	1 552,0	1 552,0
Lokalkostnadens andel av verksamhetens totala kostnader**	17,6	17,8	19,0	18,5	18,5	18,5
Lokalkostnader specificerade						
fastighetsskatt	1,2					
elektricitet	6,5					
värme	1,3					
VA	0,1					
Lokalkostnader, netto förändringar						
fastighetsskatt Garnisonen, GI/IHR			0,3			
Fysikcentrum enl budget (netto ökning)			0,5			
DSV ökade lokalkostnader (+2800 kvm)			0,3			
elektricitet Fek		0,5				

* Se bilaga 9

** Beräknad utifrån planerad lokalkostnad i förhållande till total kostnad

FÖRKLARING TILL UTRÄKNINGAR I TABELLBILAGORNA

I uträkningen i tabellerna har utgångspunkten varit bokslutet för 1999. Intäkterna har dock justerats upp till det som motsvarar anslag B7 och B8. För att göra jämförelsen möjlig över tid har istället mellanskillnaden lagts som en motsvarande kostnad (benämnd transferering) för att resultatet skall bli detsamma som enligt bokslutet.

Intäkter och kostnader för 1999 har sedan justerats upp med en pris- och löneomräkning om 0,93 procent. Takbeloppet har justerats upp enligt de planeringsförutsättningar som finns i senaste budgetpropositionen. Motsvarande kostnad har fördelats proportionellt på de olika kostnadsslagen. Hyreskostnaden med motsvarande anslagshöjning för Fysikcentrum har lagts på verksamhetsområdet forskning och forskarutbildning.

I de tabeller där förändringar föreslås är utgångspunkten densamma. De intäktsökningar förslagen skulle ge motsvaras av kostnadsökningar som fördelats proportionellt på de olika kostnadsslagen.

Hänsyn har inte tagits till övrig verksamhet. Denna är av begränsad omfattning vid Stockholms universitet. Verksamheten hade 1999 ett överskott om ca 3,9 miljoner. Prognosen är att detta skall fortsätta att vara fallet.

Avskrivningskostnaderna har inte justerats upp med anledning av nya investeringar och inte heller lokalkostnaderna.

Differensen mellan lokalkostnaderna i den totala budgeten, bilaga 1, och kostnaderna i lokalbilagan, bilaga 8 beror på att bilaga 1 innehåller utfallet för 1999, medan bilaga 8 innehåller en planerad kostnad.